

INHOUDSTAFEL

Inleiding	3
De gegevens	4
Socio-economische kenmerken	6
Vergelijking landbouwers en niet-landbouwers	
△ Gezondheid	12
△ Onderwijsniveau	12
△ Werkduur	15
Vergelijking landbouwhuishoudens en niet-landbouwhuishoudens	
△ De woning	16
△ Kwaliteit van de woning	21
△ Tevredenheid met de woonomgeving	26
△ Voorzieningen van het huishouden	29
Samenvatting en conclusie	33
Bijlage	34

1. INLEIDING

Tot op heden is relatief weinig onderzoek gebeurd over de socio-economische status van de landbouwers.

Toch is het een belangrijke bevolkingsgroep vermits de landbouwer naast zijn traditionele productiefunctie steeds meer andere taken krijgt toebedeeld, denken we maar aan de toenemende administratieve belasting, het natuur- en landschapsbeheer,...

De bedoeling van dit onderzoek is onder meer een aantal stereotiepe beelden over de landbouwers te toetsen aan de werkelijkheid.

Zijn landbouwers vaak alleenstaanden die moeilijk een partner vinden? Hebben ze een laag opleidingsniveau? Kloppen ze lange werkdagen? Wonen ze in het algemeen in oudere woningen met minder comfort? En beschikken ze minder vaak over moderne voorzieningen zoals een gsm of internet?

Eveneens zoeken we een antwoord op de vraag of we de kenmerken van de populatie van landbouwers mogen veralgemenen (dé landbouwer), of dat we eerder te maken hebben met een heterogene groep en verschillende types zoals de oudere landbouwer, de alleenstaande landbouwer,...

Ook maken we daar waar relevant een vergelijking tussen de landbouwers naargelang hun woonplaats. Zo gaan we na of de verschillen in levensomstandigheden tussen pakweg het buitengebied en het grootstedelijk gebied een impact hebben op de kenmerken van de landbouwpopulatie.

2. DE GEGEVENS

De data-analyse is gebaseerd op de Socio-Economische Enquête (SEE2001) die eind 2001 georganiseerd werd door het Nationaal Instituut voor de Statistiek. Alle personen, Belgen en buitenlanders die op dat moment hun hoofdverblijfplaats hadden in België, en dus ingeschreven waren in de gemeentelijke bevolkingsregisters, werden ondervraagd. Elk huishouden ontving één woning/huishoudformulier en één individueel formulier voor elke persoon in het huishouden.

Met meer dan 98% van de Vlaamse huishoudens die het woningformulier instuurden, is de participatie aan de SEE2001 goed te noemen.

Concreet gebeurden de analyses aan de hand van drie bestanden:

△ het woning-bestand: de antwoorden op de vragenlijst 'Uw woning' van de Algemene Socio-Economische Enquête 2001. Dit is een bestand op huishoudniveau. Elk huishouden werd verplicht om één formulier over de woning in te vullen. Dat formulier bevatte vragen naar het type woning, de kwaliteit van de woning, de tevredenheid met de woonomgeving, de voorzieningen van het huishouden,... . Uit het bestand dat op basis van de ingevulde formulieren samengesteld werd, trok het NIS een 10%-steekproef voor Vlaanderen.

△ het individuen-bestand: de antwoorden op de vragenlijst 'Uw persoon' van de Algemene Socio-Economische Enquête 2001. Dit bestand bevat informatie over onder meer de gezondheidstoestand, de tewerkstellingssituatie en het opleidingsniveau van alle leden van de geselecteerde (10%-steekproef) huishoudens.

△ het Rijksregisterbestand: een aantal variabelen uit het Rijksregister (NIS-code, geboortedatum, burgerlijke staat, ...) voor alle gezinsleden van de huishoudens die in de 10%-steekproef van het woningbestand geselecteerd werden.

Sommige analyses in deze studie gebeuren op persoonsniveau, andere op huishoudniveau.

Op het *persoonsniveau* gebeurt de analyse op basis van een bestand dat geconstrueerd werd door koppeling van het individuen- en het Rijksregisterbestand. In oorsprong telde dit bestand 586.378 records (individueel).

We selecteerden in dit bestand de 'Voltijdse landbouwers in hoofdberoep' op basis van de antwoorden op:

vraag 15 'Uw huidige beroepssituatie: ik oefen een voltijdse beroepsactiviteit uit zonder bijkomende beroepsactiviteit' OF 'Uw huidige beroepssituatie: ik oefen een voltijdse beroepsactiviteit en één of meer bijkomende beroepsactiviteiten uit';

EN vraag 16a 'In het kader van uw hoofdberoep, welk is uw beroepsstatuut?: ondernemingshoofd niet in dienstverband / zelfstandige die voornamelijk voor één persoon of één onderneming werkt / andere zelfstandige, vrij beroep / helper (van een zelfstandige)';

EN vraag 16b 'In het kader van uw hoofdberoep, welk is de activiteitssector van de instelling waar u werkt?: landbouw, bosbouw, visserij'.

Op basis van bovenvermelde selectie vinden we in de 10%-steekproef 3.072 landbouwers (voltijds, hoofdberoep) terug. Volgens de 15 mei-landbouwtelling van 2001 waren er 36.922 mensen voltijds tewerkgesteld in de landbouw in het Vlaamse Gewest.

Door de vrij hoge non-respons op vraag 16a verliezen we ongetwijfeld een aantal landbouwers. Bovendien kunnen mensen tewerkgesteld zijn op landbouwbedrijven in een ander statuut dan de vier (zelfstandige) statuten die wij hier geselecteerd hebben. Hierdoor is de groep die we terugvinden kleiner dan we zouden verwachten op basis van de landbouwtelling. Omgekeerd zorgt de selectie er wel voor dat diegenen die we hier bestempelen als 'voltijdse landbouwer in hoofdberoep' dit ook effectief zijn.

Daar de groep 'Voltijdse landbouwer in hoofdberoep' impliciet een leeftijdscomponent bevat, opteren we ervoor om in het volledige bestand alle individuen jonger dan 18 en ouder dan 65 te verwijderen. Op die manier worden de voltijdse landbouwers in hoofdberoep vergeleken met andere Vlamingen op beroepsactieve leeftijd (tussen 18 en 65 jaar).

Hierdoor wordt het bestand teruggebracht tot 374.120 individuen. Op die manier worden in de hiernavolgende analyses op persoonsniveau twee groepen - met name 'Landbouwers' en Niet-landbouwers' - onderling vergeleken voor wat (subjectieve) gezondheid, onderwijsniveau en werkduur betreft.

Op het *huishoudniveau* gebeurt de analyse op het geaggregeerde bestand waarbij de persoonsgegevens, zowel uit het Rijksregister- als het individuenbestand, worden toegekend aan het huishouden. Met het oog hierop worden voor de huishoudens enkele nieuwe genummerde variabelen aangemaakt, die bvb. de tewerkstellingssituatie van de eerste persoon in het huishouden bevatten, de tewerkstellingssituatie van de tweede persoon, enz. De analyse gebeurt dus op huishoudniveau, maar neemt ook informatie van het individuele niveau op. Zo kunnen woningkenmerken bvb. gerelateerd worden aan de tewerkstellingssituatie.

Een 'Landbouwhuishouden' wordt gedefinieerd als een huishouden waarvan minstens één persoon – de referentiepersoon, de echtgenoot/echtgenote van de referentiepersoon of de samenwonende partner van de referentiepersoon – voltijdse landbouwer in hoofdberoep is.

Op die manier bevat de groep 'Landbouwhuishouden' impliciet een leeftijdscomponent en worden ook in dit bestand enkel die huishoudens behouden waarvan de referentiepersoon tussen 18 en 65 jaar oud is. Hierdoor wordt het oorspronkelijk bestand van 242.397 huishoudens teruggebracht tot 177.346 huishoudens. Vervolgens wordt aan de hand van de NIS-codes voor de gemeenten een regionale opdeling gemaakt volgens het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen.

Twee categorieën worden weerhouden: het buitengebied (buitengebied in het RSV) en het stedelijk gebied (kleinstedelijk gebied op provinciaal niveau, structuurondersteunend kleinstedelijk gebied, regionaal stedelijk gebied, grootstedelijk gebied en Vlaams stedelijk gebied rond Brussel in het RSV).

Deze opdeling gaat uit van een indeling die samenvalt met de gemeentegrenzen (zie Vrind 2003, p. 364). Het RSV gaat ervan uit dat de gebiedsindeling de gemeentegrenzen niet volgt. Maar de concrete afbakening van de stedelijke gebieden is nog niet rond, en of die invulling zal samenvallen met andere

gebiedsindelingen (bvb. statistische sectoren) en zo bruikbaar zal zijn voor statistische analyses, is nog onduidelijk.

De analyse op huishoudniveau vergelijkt voornamelijk woningkenmerken. Deze worden in grote mate mede bepaald door de situering van deze woningen. Om er zeker van te zijn dat de gevonden verschillen tussen landbouwhuishoudens en niet-landbouwhuishoudens geen evident gevolg zijn van het feit dat je de eerste vaker aantreft in het buitengebied, is deze extra ruimtelijke opdeling noodzakelijk.

Op huishoudniveau vergelijken we dus vier groepen - 'Landbouwhuishouden buitengebied', 'Landbouwhuishouden stedelijk gebied', 'Niet-landbouwhuishouden buitengebied' en 'Niet-landbouwhuishouden stedelijk gebied'- maar dit keer voor informatie over het type woning, de kwaliteit van de woning, de tevredenheid met de woonomgeving en de voorzieningen van het huishouden.

3. SOCIO-ECONOMISCHE KENMERKEN

In het *bestand voor de analyses op het persoonsniveau* vinden we 3.072 landbouwers, ofwel iets minder dan 1% van de bevolking tussen 18 en 65 jaar.

Iets meer dan zes op de tien landbouwers woont in de gemeenten die worden toegewezen aan het buitengebied, de rest woont verspreid over de verstedelijkte gebieden, met duidelijk minder landbouwers in het grootstedelijk gebied en de Vlaamse rand rond Brussel (tabel 1).

Vier op de tien inwoners die geen landbouw als hoofdberoep uitoefenen wonen in het buitengebied. Niet-landbouwers wonen dus vooral in de stedelijke gebieden.

Bijna driekwart van de landbouwers in de steekproef zijn mannen, bij de niet-landbouwers zien we een gelijkmatige spreiding volgens geslacht (zie bijlage, tabel 24).

Voor de achtergrondvariabele leeftijd werd uitgegaan van 3 categorieën: van 18 tot 30 jaar, van 31 tot 50 jaar en van 51 tot 65 jaar.

In de steekproef vinden we bij de niet-landbouwers ongeveer de helft van de mensen terug in de middelste categorie, de jongste en de oudste categorie zijn beide goed voor een kwart van de individuen.

Bij de landbouwers vinden we iets meer individuen terug in de leeftijdscategorie van 31 tot 50 jaar, terwijl de jongere leeftijdscategorie (14,8%) minder vertegenwoordigd is (zie bijlage, tabel 24).

In het kader van het toekomstige plattelandsbeleid is het interessant de landbouwers onderling te vergelijken, opgesplitst volgens het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (tabel 2).

De vraag is of binnen de landbouwpopulatie zelf verschillen bestaan naargelang de woonomgeving.

We onderscheiden in dat kader 4 gebieden (tabel 2):

△ *buitengebied*

△ *kleinstedelijk gebied*

(kleinstedelijk gebied op provinciaal niveau + structuurondersteunend kleinstedelijk gebied)

△ *regionaalstedelijk gebied*

△ *grootstedelijk gebied*

(grootstedelijk gebied + Vlaams stedelijk gebied rond Brussel)

Tabel 1: verdeling van landbouwers en niet-landbouwers volgens het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen

Indeling RSV	Landbouwers	Niet-landbouwers	N (steekproef)
Buitengebied	61,1%	40,5%	152.097
Kleinstedelijk gebied op provinciaal niveau	12,4%	9,3%	34.834
Structuurondersteunend kleinstedelijk gebied	8,3%	10,2%	38.061
Regionaal stedelijk gebied	12,8%	19,3%	72.077
Grootstedelijk gebied	3,9%	15,6%	58.135
Vlaamse rand rond Brussel	1,5%	5,1%	18.916

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

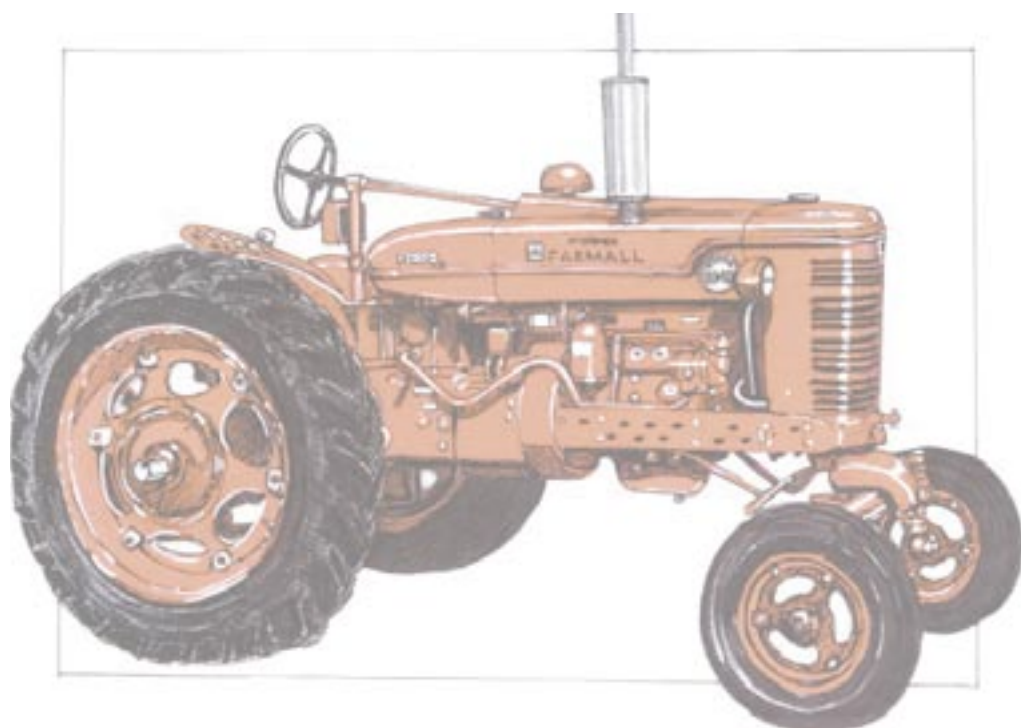
Tabel 2: vergelijking landbouwers naar leeftijd en ruimtelijk gebied

	Landbouwers buitengebied	Landbouwers kleinstedelijk gebied	Landbouwers regionaalstedelijk gebied	Landbouwers grootstedelijk gebied	N (steekproef)
Leeftijd					
18 tot 30 jaar	16,0%	13,8%	12,7%	9,0%	454
31 tot 50 jaar	59,6%	57,9%	60,2%	61,4%	1.826
51 tot 65 jaar	24,3%	28,3%	27,2%	29,5%	792

$\chi^2=12,05$, 6df, $p=0,061$

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

Bij de landbouwers in het grootstedelijke gebied komen duidelijk minder personen in de jongste en meer in de oudste leeftijdscategorie voor, zeker in vergelijking met de landbouwers in het buitengebied. Daar er relatief weinig landbouwers voorkomen in het grootstedelijke gebied, en bovendien weinig in de jongste leeftijdscategorie, kunnen we stellen dat deze landbouwers verder in een uitdoofscenario zitten. We stellen vast dat de landbouwers in het buitengebied een jonger leeftijdsprofiel hebben.

Tabel 3: verdeling van landbouwers en niet-landbouwers naar leeftijd en burgerlijke staat

		Landbouwers	Niet-landbouwers	N (steekproef)
Leeftijd				
18 tot 30 jaar	vrijgezel	46,3%	74,6%	67.668
	getrouwd	53,1%	24,0%	21.918
	weduwschap	0,0%	0,0%	41
	gescheiden	0,7%	1,4%	1.292
31 tot 50 jaar	vrijgezel	10,9%	14,8%	26.240
	getrouwd	85,1%	73,5%	131.015
	weduwschap	0,5%	1,0%	1.732
	gescheiden	3,5%	10,7%	18.919
51 tot 65 jaar	vrijgezel	6,4%	5,0%	5.282
	getrouwd	89,3%	79,9%	84.159
	weduwschap	2,4%	6,2%	6.488
	gescheiden	1,9%	8,9%	9.282
Totaal	vrijgezel	15,0%	26,6%	99.190
	getrouwd	81,4%	63,2%	237.092
	weduwschap	0,9%	2,2%	8.261
	gescheiden	2,7%	7,9%	29.493

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

Globaal genomen kunnen we stellen dat de groep landbouwers in alle leeftijdscategorieën meer gehuwden bevat, ze tellen minder vrijgezellen in hun rangen, zeker bij de jongeren (tabel 3).

Het valt op dat landbouwers op jongere leeftijd huwen: in de leeftijdscategorie van 18 tot 30 jaar is meer dan de helft reeds gehuwd, terwijl dit voor de niet-landbouwers slechts geldt voor een kwart. Op latere leeftijd valt vooral het kleinere percentage gescheiden personen op, met in de leeftijdscategorie van 51 tot 65 jaar tot viermaal minder gescheiden landbouwers dan bij de andere groep.

Zijn er toch nog meer traditionele waarden bij de landbouwers, of zoeken ze naar stabielere samenlevingsvormen omwille van de (hoge) investeringen in het bedrijf en de daarmee samenhangende leninglast?

In het *bestand voor de analyse op het huishoudniveau* vinden we op 177.346 huishoudens

2.107 landbouwhuishoudens of 1,2% van de populatie.

Voor de verdere analyse op huishoudniveau onderscheiden we naar leeftijd maar twee categorieën, omdat de groepen bij de landbouwhuishoudens anders te klein zouden worden (zie bijlage, tabel 25): huishoudens met een referentiepersoon tot 40 jaar en huishoudens waarvan de referentiepersoon ouder is dan 40. In vergelijking met de andere huishoudens uit het buitengebied, vinden we bij de landbouwhuishoudens in het buitengebied iets meer huishoudens terug in de jongste leeftijdscategorie.

Naar huishoudtype zien we een verband met het feit dat landbouwers vaker getrouwd zijn: bij de landbouwhuishoudens zijn er duidelijk minder alleenstaanden, koppels zonder kinderen en alleenstaande ouders. De landbouwhuishoudens tellen daarentegen veel meer koppels met kinderen in hun rangen. Voor wat de samengestelde gezinnen betreft (gezinnen waarbij bvb. grootouders, schoonouders of

andere familieleden inwonen), is er weinig verschil tussen de groepen. Het onderscheid naar huishoudtype vertaalt zich ook naar de gezinsgrootte: gemiddeld telt een landbouwhuishouden 3,5 gezinsleden tegen 2,8 voor huishoudens in het buitengebied en 2,6 in verstedelijkt gebied (zie bijlage, tabel 26).

Beschouwen we enkel huishoudens met kinderen dan zien we dat landbouwhuishoudens een klein beetje kroostrijker zijn dan andere huishoudens: gemiddeld heeft een ‘koppel met kinderen’ bij de landbouwers 2,1 kinderen tegen 1,8 bij de andere huishoudens.

Bij de ‘alleenstaande ouders’ is het verschil tussen landbouwhuishoudens en niet-landbouwhuishoudens verwaarloosbaar (gemiddeld 1,6 kinderen).

INTERMEZZO: HET BEROEP VAN DE PARTNER IN HET LANDBOUWHUISHOUDEN

Bekijken we ook even de beroepssituatie, het beroepsstatuut en de activiteitssector van de partner in het landbouwhuishouden. Wanneer we de samengestelde gezinnen buiten beschouwing laten

vinden we in het bestand 1.807 landbouwhuishoudens terug waarbij er sprake is van een ‘partner’, in casu de koppels zonder en met kinderen.

Bij 27% van deze huishoudens zijn beide partners voltijdse landbouwers.

Bij driekwart van de landbouwhuishoudens is slechts één van beide partners landbouwer. In dit geval gaat het in 84% van de huishoudens om de man die landbouwer is, in 16% van de gevallen is enkel de vrouw des huizes voltijds landbouwer.

Focussen we nu op die huishoudens waarbij slechts één van beide partners landbouwer is (tabel 4), dan zien we dat indien de man landbouwer is en zijn vrouwelijke partner (echtgenote of samenwonende partner) niet, in ruim een derde van de gevallen (37%) de vrouw een voltijdse beroepsactiviteit heeft.

Bij ruim een kwart van deze landbouwhuishoudens (29%) is de vrouw deeltijds aan de slag en een derde van de vrouwen (34%) is nooit beroepsactief geweest of is niet meer actief.

We zien een ander beeld wanneer het gaat om een huishouden waarin de vrouw landbouwer is en de man niet.

In dat geval heeft driekwart van de mannen (74%) een voltijdse betrekking, amper 6% heeft één of meerdere deeltijdse jobs en 18% is niet meer actief.

Tabel 4: beroepssituatie van de partner in huishoudens met slechts 1 voltijdse landbouwer

Beroepssituatie partner	Man landbouwer, vrouw niet	Vrouw landbouwer, man niet
voltijdse beroepsactiviteit zonder bijkomende beroepsactiviteit	35,6%	66,2%
voltijdse beroepsactiviteit met 1 of meer bijkomende beroepsactiviteiten	1,7%	8,0%
deeltijdse beroepsactiviteit	27,6%	3,5%
meerdere deeltijdse beroepsactiviteiten	1,4%	2,5%
gepensioneerd met bijberoep	0,0%	2,0%
vroeger beroepsactiviteit, nu geen meer (werkloos, gepensioneerd,...)	23,4%	17,9%
nooit beroepsactiviteit	10,4%	0,0%

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

De grootste groep van vrouwen waarvan de man landbouwer is en zij niet, werkt als bediende in de privé-sector (tabel 5). Eén op vijf werkt in de openbare sector.

Een andere grote groep zijn de bedienden in de privé-sector, bij de vrouwen die deeltijds werken loopt dit percentage zelfs op tot 33,1%.

We zien in tabel 6 dat de vrouwen van wie de man voltijds landbouwer is, zelf ook vaak actief zijn in de sector landbouw, bosbouw, visserij.

Deze groep is wel groter bij de deeltijds werkenden (32,3%) dan bij de voltijds werkenden (14,9%).

Een andere grote groep is actief in de gezondheidszorg en sociale dienstverlening, vooral veel vrouwen die deeltijds werken zijn actief in deze sector.

Methodologische opmerking: indien een vrouw voltijds werkt in de sector landbouw, bosbouw, visserij en toch niet als landbouwer beschouwd wordt, is dit omdat zij geen zelfstandig statuut heeft (antwoord op vraag 16a, zie pg. 4).

In tabel 5 geldt het omgekeerde: de vrouw werkt voltijds en met een zelfstandigenstatuut, maar wordt niet als landbouwer beschouwd omdat zij op vraag 16b niet aangegeven heeft dat dit gebeurt in de sector landbouw, bosbouw, visserij.

Tabel 5: beroepsstatuut van de vrouw in huishoudens waarin enkel de man voltijds landbouwer is

Beroepsstatuut vrouw	Vrouw werkt voltijds	Vrouw werkt deeltijds
statutair in openbare sector	10,8%	10,9%
contractueel in openbare sector	10,8%	10,5%
ondernemingshoofd in dienstverband	0,3%	0,0%
andere bediende in privé-sector	29,0%	33,1%
arbeider in privé-sector, leerjongen/meisje	10,8%	8,0%
ondernemingshoofd niet in dienstverband	0,9%	0,7%
zelfstandige die voornamelijk voor 1 persoon/onderneming werkt	4,3%	2,5%
andere zelfstandige, vrij beroep	13,3%	9,1%
helper (van een zelfstandige)	9,9%	21,1%
huishoud- of dienstpersoneel	2,8%	1,1%
ander statuut	0,3%	1,8%
zonder statuut	6,8%	1,1%

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

Tabel 6: activiteitssector van de vrouw in huishoudens waarin enkel de man voltijds landbouwer is

	Vrouw werkt <i>voltijds</i>	Vrouw werkt <i>deeltijds</i>
Activiteitssector vrouw		
landbouw, bosbouw, visserij	14,9%	32,3%
industrie	13,2%	2,6%
groot- of kleinhandel	10,9%	8,9%
horeca	4,6%	0,7%
financiële instellingen	4,0%	1,9%
openbaar bestuur	5,0%	4,5%
onderwijs, opleiding	13,2%	7,8%
gezondheidszorg en sociale dienstverlening	16,5%	27,5%
andere diensten	10,6%	6,7%
overige	7,3%	7,0%

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

4. VERGELIJKING LANDBOUWERS EN NIET-LANDBOUWERS

Vrouwelijke landbouwer stellen meer hooggeschoolden en minder laaggeschoolden in hun groep dan hun mannelijke collega's.

4.1 GEZONDHEID

Voor deze analyse dient voor ogen gehouden te worden dat de groep landbouwers mensen zijn die voltijds werken, terwijl de groep niet-landbouwers in principe mensen bevat op beroepsactieve leeftijd, ongeacht hun tewerkstellingsstatus.

Bij sommige variabelen is het al dan niet hebben van een voltijdse job duidelijk van belang. In die gevallen worden landbouwers vergeleken met de niet-landbouwers die voltijds tewerkgesteld zijn.

Concreet betekent dit dat deze groep eveneens onderworpen werd aan het selectiecriterium van vraag 15 ('Uw huidige beroepssituatie: ik oefen een voltijdse beroepsactiviteit uit zonder bijkomende beroepsactiviteit' OF 'Uw huidige beroepssituatie: ik oefen een voltijdse beroepsactiviteit en één of meer bijkomende beroepsactiviteiten uit').

Voor de analyse van de gezondheidsvariabelen vergelijken we de landbouwers met de niet-landbouwers die een voltijdse beroepsactiviteit uitoefenen.

Bij die vergelijking zien we dat de verschillen qua (subjectieve) gezondheid tussen de twee groepen klein zijn (zie bijlage, tabel 27).

Ook het aandeel personen met een handicap of chronische ziekte is ongeveer hetzelfde bij de twee groepen (volgens hetzelfde criterium bekeken, dus ook enkel mensen die een voltijdse beroepsactiviteit uitoefenen) (zie bijlage, tabel 28).

4.2 ONDERWIJSNIVEAU

Door de band genomen hebben landbouwers een minder hoog onderwijsniveau behaald dan de andere groep: we vinden er meer laaggeschoolden (lager onderwijs + lager middelbaar onderwijs) en minder hooggeschoolden (hoger onderwijs: korte type, lange type en universiteit), zie tabel 7.

Wanneer we het onderwijsniveau naar leeftijd bekijken, zien we in het algemeen de scholingsgraad afnemen met de leeftijd. Bij de landbouwers is dit fenomeen sterker uitgesproken dan bij de andere groep.

Vanaf de leeftijdsgroep van 51 jaar en ouder is bijna 80% van de landbouwers laaggeschoold en slechts 5,5% hooggeschoold.

In de jongste leeftijdscategorie (tot 30 jaar) zien we een ander patroon. Er zijn weliswaar de helft minder hooggeschoolde landbouwers dan bij de niet-landbouwers, maar dit wordt voor een stuk gecompenseerd door een groter aandeel middengeschoolde landbouwers (hoger middelbaar onderwijs + postsecundair niet-hoger onderwijs). In de leeftijdscategorie van 18 tot 30 jaar is het aandeel landbouwers met een lage scholingsgraad zelfs kleiner dan bij de niet-landbouwers. Dit wijst erop dat jonge landbouwers meer dan vroeger een opleiding voltooiën voor ze in het beroep stappen.

Deze stap naar professionalisering is ook nodig, denken we maar aan de schaalvergroting van de bedrijven (zie Vrind 2003, p. 307), de steeds complexere (milieu)regulering, ...

Deze trend wordt bevestigd door andere bronnen zoals de Landbouwtelling (NIS).

In 1990 had 69% van de bedrijfsleiders uitsluitend praktische ervaring, 22% genoot een basisopleiding landbouw en 9% een volledige landbouwopleiding aan universiteit of hogeschool.

In 2000 telden we nog 58% bedrijfsleiders met enkel praktische ervaring, 25% had een basisopleiding landbouw en 17% een volledige landbouwopleiding.

Vlaanderen kent verschillende vormen van landbouwonderwijs.

Eerst is er het landbouwonderwijs op het niveau van het secundair technisch en beroepsonderwijs. Het technisch secundair onderwijs biedt een brede vorming op wetenschappelijk, technologisch en praktisch vlak. Het bereidt de leerlingen voor op hun latere taak als specialisten in loondienst of als zelfstandig leider van een modern, kwaliteitsgericht bedrijf.

Het beroepsonderwijs is vooral bedoeld om via een eerder praktijkgerichte aanpak leerlingen klaar te stomen om het ouderlijke bedrijf over te nemen of in loondienst te gaan werken.

Tabel 7: hoogst behaalde onderwijsniveau, naar geslacht en leeftijd

		Landbouwers	Niet-landbouwers	N (steekproef)
Geslacht				
man	laaggeschoold	43,2%	34,9%	61.994
	middengespoold	46,8%	37,7%	66.910
	hooggeschoold	10,1%	27,4%	48.188
vrouw	laaggeschoold	41,7%	34,7%	60.669
	middengespoold	43,0%	36,4%	63.706
	hooggeschoold	15,3%	28,9%	50.489
Leeftijd				
18 tot 30 jaar	laaggeschoold	10,9%	14,3%	12.664
	middengespoold	73,5%	53,8%	47.713
	hooggeschoold	15,6%	31,9%	28.130
31 tot 50 jaar	laaggeschoold	35,8%	32,0%	54.023
	middengespoold	51,3%	36,6%	62.053
	hooggeschoold	12,9%	31,5%	52.784
51 tot 65 jaar	laaggeschoold	78,6%	59,0%	55.976
	middengespoold	15,8%	22,1%	20.850
	hooggeschoold	5,5%	18,9%	17.763
Totaal	laaggeschoold	42,8%	34,8%	122.663
	middengespoold	45,7%	37,0%	130.616
	hooggeschoold	11,5%	28,2%	98.677

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

Wie kiest voor hoger agrarisch onderwijs kan terecht bij hogescholen en universiteiten.

In de hogescholen biedt men de opleiding grauaat Landbouw en Biotechnologie aan, een studie die drie jaar duurt. Deze richting werd in de tweede helft van de jaren '80 opgericht als antwoord op de vraag vanuit de agrarische sector naar middenkaders.

Uit de hogescholen komen ook de Industrieel Ingenieurs in de Landbouw en de Biotechnologie. De universiteiten leveren dan weer de Bio-ingenieurs (de vroegere Landbouwingenieurs) af.

We bekijken nu in detail (tabel 8) de mensen die hoger

onderwijs gevolgd hebben.

De helft van de landbouwers die hoger onderwijs volgden, behaalden een diploma in het niet-universitair onderwijs van het korte type. In totaal heeft één landbouwer op twintig een dergelijk diploma.

Ongeveer één op drie hooggeschoolde landbouwers volgde een volledige universitaire opleiding, waarmee ze het verhoudingsgewijs (binnen de categorie van de hooggeschoolden) ongeveer even goed doen als de niet-landbouwers.

Globaal bekeken heeft 3% van de landbouwers een universitair diploma, bijna één op 100 heeft een

Tabel 8: hoogst behaalde diploma in het hoger onderwijs

	Landbouwers	Niet-landbouwers	N (steekproef)
Diploma			
kleuterleider, onderwijzer, regent	1,0%	4,5%	16.624
niet-universitair korte type	5,3%	11,1%	41.442
universiteit/hogeschool 1e cyclus (kandidatuur)	0,4%	1,2%	4.454
universiteit/hogeschool 2e cyclus (+ eventueel voortgezette opleiding)	3,1%	8,6%	32.015
doctoraat	0,8%	0,5%	1.713
geen hoger onderwijs of onvoldoende gespecificeerd	89,5%	74,1%	277.872

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

doctoraat op zak, waar dit bij de andere groep ongeveer één op 200 is. Het gaat bij de landbouwers in absolute termen weliswaar om kleine aantallen.

Indien we een vergelijking maken tussen de landbouwers naar hun woonomgeving, dan zien we weinig verschillen voor wat het aandeel laaggeschoolden betreft.

Wel zijn landbouwers in het buitengebied en vooral in kleinstedelijk gebied vaker middengeschoold en minder vaak hooggeschoold dan de 2 andere groepen (tabel 9).

Tabel 9: onderlinge vergelijking landbouwers naar hoogst behaalde onderwijsniveau

	Landbouwers buitengebied	Landbouwers kleinstedelijk gebied	Landbouwers regionaalstedelijk gebied	Landbouwers grootstedelijk gebied	N (steekproef)
scholing					
laag	42,4%	43,8%	43,7%	41,2%	1.258
midden	45,9%	47,7%	42,9%	42,5%	1.345
hoog	11,7%	8,5%	13,3%	16,3%	337

$\chi^2=11,00$, 6df, $p=0,088$

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

4.3 WERKDUUR

In deze analyse vergelijken we landbouwers met voltijds werkende niet-landbouwers, waarbij deze laatste groep nog eens opgedeeld wordt in zelfstandigen en niet-zelfstandigen.

Landbouwers werken gemiddeld 20 uur per week meer dan de voltijds werkende niet-landbouwers in loonverband, het verschil met andere zelfstandige beroepen bedraagt toch nog altijd 7 uur (tabel 10).

Gemiddeld werken mannen wekelijks ongeveer 2 uur meer dan vrouwen; dit verschil bedraagt bij landbouwers 7 uur, bij zelfstandige niet-

landbouwers 4 uur. Als werkduur beschouwen we hier het aantal uren per week besteed aan het hoofdberoep, huishoudelijke taken zijn hierin niet opgenomen.

Bij alle groepen werken getrouwde mensen het meeste aantal uren. Opvallend is de vrij grote impact die het weduwschap heeft op de werkduur bij de landbouwers (bemerkt wel dat het aantal waarop dit gemiddelde berekend werd voor de verweduwde landbouwers niet zo groot is). Er kan een leeftijdscomponent meespelen.

Bij de landbouwers neemt de wekelijkse werkduur toe met de leeftijd om zijn piek te bereiken in de leeftijdscategorie van 35 tot 39 jaar (62,3 uur/week). Vervolgens zien we een daling tot ongeveer 59 uur/week.

Tabel 10: gemiddeld aantal werkuren per week naar geslacht, leeftijd en burgerlijke staat

	Landbouwers		Niet-landbouwers			
	gem. uren	N (steekproef)	Voltijds niet-zelfstandig gem. uren	N (steekproef)	Voltijds zelfstandig gem. uren	N (steekproef)
Geslacht						
man	61,6	2.017	40,8	107.995	54,0	18.252
vrouw	54,7	680	38,9	56.207	50,0	7.997
Leeftijd						
18 tot 24 jaar	53,4	108	39,2	18.305	45,7	1.168
25 tot 29 jaar	58,7	235	40,1	23.580	51,4	2.525
30 tot 34 jaar	61,8	338	40,4	24.971	53,1	3.848
35 tot 39 jaar	62,3	537	40,3	25.851	53,7	4.692
40 tot 44 jaar	59,2	434	40,3	24.601	53,7	4.434
45 tot 49 jaar	60,0	339	40,2	21.835	54,0	3.635
50 tot 54 jaar	58,5	310	40,3	16.130	53,4	3.003
55 tot 59 jaar	59,5	246	40,9	7.743	51,4	2.091
60 tot 65 jaar	59,1	150	42,8	1.186	51,1	853
Burgerlijke staat						
vrijgezel	58,5	419	40,0	50.462	50,4	4.887
getrouwd	60,3	2.177	40,4	99.294	53,4	19.000
weduwschap	51,8	24	39,5	818	52,0	212
gescheiden	57,6	77	39,7	13.600	53,0	2.145
Totaal	59,9	2.697	40,2	164.202	52,8	26.249

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

Bij de zelfstandige niet-landbouwers zien we ongeveer dezelfde trend, alleen valt de piek hier iets later, met name in de leeftijdscategorie 45-49 jaar.

Dit patroon vertoont zich niet bij de loontrekkende niet-landbouwers, waar de wekelijkse werkduur doorheen gans de loopbaan quasi constant blijft met zelfs nog een stijging op de pensioenleeftijd (60-65 jaar).

Bij loontrekkenden is de werkduur meer gereguleerd. Mogelijk speelt ook het feit dat zij interessante uitstapmogelijkheden hebben. Zij die niet langer willen werken per dag, kunnen op pensioen gaan of deeltijds werken.

Op die manier vallen zij uit de categorie 'voltijds werkenden' en trekken ze het gemiddelde niet omlaag. Deze veronderstelling wordt gestaafd door de spectaculaire afname van het aantal voltijds werkenden binnen deze groep (van 16.130 op 50-54 jaar tot 1.186 op 60-65 jaar).

Deze afname is veel minder uitgesproken bij de twee groepen van zelfstandigen.

5. VERGELIJKING

LANDBOUWHUISHOUDENS EN NIET-LANDBOUWHUISHOUDENS

5.1 DE WONING

TYPE WONING

Globaal genomen wonen globaal genomen landbouwhuishoudens vaker in eengezinswoningen en in open bebouwing dan de andere groepen. Halfopen en gesloten bebouwing en vooral appartement/studio komen minder vaak voor, zeker in vergelijking met de niet-landbouwhuishoudens in verstedelijkt gebied. Landbouwhuishoudens in het buitengebied wonen quasi niet in appartementen. Bij de vier groepen zien we bij het ouder worden een stijgende trend van wonen naar een open

bebouwing (zie bijlage, tabel 29).

Bij 55% van de landbouwhuishoudens in het buitengebied dient de woning uitsluitend voor huisvesting, bij 11% voor meer dan de helft voor huisvesting en bij 34% wordt de woning voor meer dan de helft gebruikt voor een andere bestemming (tegenover 87%, 9% en 4% voor niet-landbouwhuishoudens in het buitengebied).

Dit verschil vloeit uiteraard voort uit het landbouwberoep waarbij vaak een gedeelte van de woning fungeert als bedrijfsruimte.

OPPERVLAKTE WONING

Over het algemeen kan men stellen dat landbouwhuishoudens ruimer behuisd zijn dan de niet-landbouwhuishoudens. Zo beschikt 42% van hen over een woonoppervlakte van meer dan 105 m², tegenover 24% bij de niet-landbouwhuishoudens in verstedelijkt gebied (tabel 11).

Voor alle huishoudtypes geldt dat landbouwhuishoudens meer in grote woningen zitten dan niet-landbouwhuishoudens, onafhankelijk van het gebied waar ze wonen. Een mogelijke verklaring is de lagere grondprijs in het buitengebied en in de zones waar de landbouwbedrijven gevestigd zijn. Het feit dat een deel van de woning voor andere doeleinden gebruikt wordt, speelt hier niet daar de beschouwde oppervlakte enkel de woonvertrekken behelst. De gezinsgrootte speelt een rol: de koppels met kinderen en samengestelde gezinnen beschikken over de meeste woonoppervlakte ongeacht de zone en het beroep. Landbouwhuishoudens met meerdere personen wonen ruimer dan dezelfde huishoudens bij niet-landbouwers.

Opmerkelijk is dat er qua woonoppervlakte weinig verschuivingen naar leeftijd optreden, en dit voor de vier groepen.

BOUWJAAR WONING

Landbouwhuishoudens, zowel in het buitengebied als het stedelijk gebied, wonen vaker in oudere woningen (iets meer dan één op drie woont in een woning die gebouwd is vóór de Tweede Wereldoorlog).

In vergelijking met de twee andere groepen komen er ook minder vaak woningen van middelbare ouderdom voor (gebouwd tussen 1946 tot 1980).

Tabel 11: oppervlakte van de woning naar huishoudtype

Huishoudtype	m ²	Landbouw- huishouden buitengebied	Landbouw- huishouden stedelijk gebied	Niet-landbouw- huishouden buitengebied	Niet-landbouw- huishouden stedelijk gebied	N
alleenstaande	<55	20,0%	39,5%	39,4%	45,4%	14.819
	55 tot 104	52,9%	44,2%	46,6%	44,5%	15.285
	> 104	27,1%	16,3%	14,0%	10,1%	3.807
koppel zonder kinderen	< 55	17,1%	28,1%	23,5%	25,4%	9.589
	55 tot 104	51,9%	45,3%	54,4%	55,2%	21.344
	>104	30,9%	26,6%	22,1%	19,5%	8.008
koppel met kinderen	<55	10,3%	12,1%	12,9%	14,4%	9.766
	55 tot 104	45,4%	39,1%	48,9%	49,2%	34.960
	>104	44,3%	48,9%	38,2%	36,4%	26.686
alleenstaande ouder	< 55	16,0%	12,5%	24,5%	28,5%	3.137
	55 tot 104	56,0%	50,0%	51,6%	51,1%	5.942
	>104	28,0%	37,5%	24,0%	20,5%	2.513
samengesteld gezin	<55	18,0%	8,9%	21,7%	22,5%	1.567
	55 tot 104	39,3%	35,6%	47,4%	49,4%	3.441
	>104	42,6%	55,6%	30,8%	28,1%	2.090
Totaal	<55	12,5%	16,3%	20,6%	26,1%	38.878
	55 tot 104	46,8%	40,5%	50,0%	49,6%	80.972
	>104	40,7%	43,2%	29,4%	24,3%	43.104

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat de gegevens in verband met de ouderdom van de woning, vertekend worden door het relatief grote aantal huishoudens dat het exacte bouwjaar van hun woning niet kent (tabel 12).

Naar huishoudtype bekeken zien we bij de landbouwhuishoudens dat het aandeel oude woningen steeds boven de 30% ligt.

Het aandeel recente woningen neemt toe van 13% bij de alleenstaanden tot 33% bij de koppels met kinderen. Deze trend zien we ook bij de andere groepen.

In vergelijking met de koppels met kinderen wonen alleenstaande ouders duidelijk in minder recent gebouwde woningen. Dit verschil is kleiner bij de landbouwhuishoudens.

Huishoudens waarvan de referentiepersoon ouder is dan 40 jaar wonen vaker in oude woningen (tot 1945) en minder vaak in recente woningen (vanaf 1981). Dit geldt voor de vier groepen.

In het geval van het bouwjaar van de woning zien we dat het verschil tussen stedelijk gebied en buitengebied bij de landbouwhuishoudens kleiner is dan bij de niet-landbouwhuishoudens.

De landbouwhuishoudens vormen met andere woorden een redelijk homogene groep voor wat dit aspect betreft.

Op de vraag of men sinds 1991 belangrijke verbouwingen heeft gedaan in de woning waardoor de oppervlakte en/of het aantal vertrekken werd gewijzigd, antwoorden 13,3% van de landbouwhuishoudens 'ja' (tegen 10,7% en 11,0% voor de niet-landbouwhuishoudens in het buitengebied en verstedelijkt gebied).

Dit kan verklaard worden door de ouderdom van de woongebouwen.

Opvallend is hier het verschil tussen koppels met kinderen, die het vaakst verbouwingen hebben gedaan (14,8% bij de landbouwhuishoudens) en de alleenstaande ouders (slechts 7,7% verbouwingen bij dezelfde groep).

Voor alle groepen geldt dat het grootste aantal verbouwingen gesignaleerd wordt door de leeftijdscategorie tot 40 jaar. Dit kan te maken hebben met gezinsvorming maar ook met de wens naar meer comfort bij de jongere generatie.

Tabel 12: bouwjaar van de woning

	Landbouw- huishouden buitengebied	Landbouw- huishouden stedelijk gebied	Niet-landbouw- huishouden buitengebied	Niet-landbouw- huishouden stedelijk gebied	N (steekproef)
tot 1945	34,7%	35,8%	15,7%	19,4%	31.374
van 1946 tot 1980	28,8%	28,7%	38,0%	35,7%	63.030
vanaf 1981	28,5%	26,4%	32,1%	22,9%	45.722
weet niet, maar 20 jaar of ouder	7,5%	8,4%	12,8%	19,8%	29.327
weet niet, maar jonger dan 20 jaar	0,5%	0,7%	1,4%	2,2%	3.279

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

Het percentage eigenaars van een woning ligt bij de landbouwhuishoudens iets hoger dan bij de niet-landbouwhuishoudens in het buitengebied en merkelijk hoger dan bij de niet-landbouwhuishoudens in het stedelijk gebied waar we meer huurders terugvinden.

Bij de vier groepen zien we een duidelijke toename van het eigenaarschap van alleenstaanden over koppels zonder kinderen tot koppels met kinderen. Opvallend is het lagere aandeel eigenaars bij de alleenstaande ouders en alleenstaanden, vooral bij de niet-landbouwhuishoudens in het stedelijk gebied.

Ook opvallend is het redelijk hoge aandeel eigenaars bij de alleenstaande landbouwers in vergelijking met de alleenstaande niet-landbouwers.

In elke groep neemt het eigenaarschap toe met de leeftijd.

Ook hier zien we dat het verschil volgens RSV-indeling bij de landbouwhuishoudens kleiner is dan bij de niet-landbouwhuishoudens. Naar eigendom van de woning toe vormen de landbouwers een tamelijk homogene groep, terwijl dit voor de niet-landbouwers niet zo is.

Het percentage eigenaars ligt bij de landbouwhuishoudens merkelijk hoger dan bij de niet-landbouwhuishoudens in het stedelijk gebied

Tabel 13: aandeel eigenaars van de woning naar huishoudtype en leeftijd

	Landbouw- huishouden buitengebied	Landbouw- huishouden stedelijk gebied	Niet- landbouw- huishouden buitengebied	Niet- landbouw- huishouden stedelijk gebied	N (steekproef)
Huishoudtype					
alleenstaande	72,7%	65,2%	55,4%	41,5%	16.655
koppel zonder kinderen	79,6%	80,6%	82,3%	74,0%	32.008
koppel met kinderen	85,2%	83,4%	89,1%	84,2%	65.173
alleenstaande ouder	80,8%	75,0%	59,5%	48,3%	6.731
samengesteld gezin	87,9%	90,2%	74,9%	64,9%	5.337
Leeftijd					
18 tot 40 jaar	75,3%	74,4%	71,0%	57,2%	41.252
41 tot 65 jaar	89,1%	86,9%	84,7%	73,9%	84.652
Totaal	83,6%	82,1%	79,7%	67,4%	125.904

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

△ Landbouwhuishoudens wonen vaker in eengezinswoningen (open bebouwing) dan de niet-landbouwhuishoudens. Halfopen en gesloten bebouwing en vooral appartement/studio komen minder vaak voor.

△ In het algemeen beschikken de landbouwhuishoudens over meer woonoppervlakte. Dit wordt slechts gedeeltelijk verklaard door de grotere gemiddelde gezinsgrootte bij de landbouwhuishoudens.

△ Landbouwhuishoudens wonen vaker in oude woningen (meer dan één op drie woont in een woning van vóór 1945).

△ Het eigenaarschap van een woning is voor de landbouwhuishoudens vergelijkbaar met dat van niet-landbouwhuishoudens uit het buitengebied maar ligt merkbaar hoger dan bij niet-landbouwhuishoudens in stedelijk gebied.

△ Wanneer we huishoudens vergelijken naar de beschikbare woonoppervlakte, de leeftijd van de woning en het eigenaarschap, is de volgorde telkens in opgaande orde: alleenstaanden - koppels zonder kinderen - koppels met kinderen. Telkens blijken koppels met kinderen er het best aan toe te zijn met ruime, nieuwe woningen waarvan ze eigenaar zijn. Alleenstaande ouders zijn duidelijk slechter af dan koppels met kinderen, maar deze tegenstelling is kleiner bij de landbouwhuishoudens (waaronder zich wel niet zoveel alleenstaande ouders bevinden, 42 slechts in het bestand).

△ Voor de meeste items zien we dat de verschillen (volgens buitengebied – stedelijk gebied) tussen de landbouwhuishoudens kleiner zijn dan tussen de niet-landbouwhuishoudens, wat aangeeft dat de landbouwers naar woningkenmerken toe toch een behoorlijk homogene groep vormen.

5.2 KWALITEIT VAN DE WONING

Bij de landbouwhuishoudens is een kleiner percentage van de woningen uitgerust met centrale verwarming. Zij doen vaker een beroep op andere verwarmingsinstallaties zoals haard, kachel, elektrisch verwarmingstoestel,...

Ook hier zien we in elke groep een toename van het aandeel woningen met centrale verwarming van alleenstaanden naar koppels met kinderen. Het laagste aandeel noteren we bij de alleenstaande landbouwers. De helft heeft geen centrale verwarming.

Opmerkelijk is het feit dat het percentage woningen met centrale verwarming bij de landbouwhuishoudens daalt met de leeftijd, waar we bij de twee andere groepen eerder een lichte toename zien. Dit kan te maken hebben met de ouderdom van de woningen waarin zij wonen.

Wanneer we kijken naar de gebruikte brandstoffen (tabel 15) zien we dat landbouwhuishoudens minder vaak gebruik maken van aardgas (de vaak afgelegen ligging van de landbouwbedrijven zal hier niet vreemd aan zijn, evenals het feit dat deze woningen

vaak ouder zijn) en hun woning vaker met stookolie verwarmen. Tussen de landbouwhuishoudens onderling is er een verschil, met meer gebruik van aardgas en dus minder stookolie in meer verstedelijkte gebieden.

Landbouwhuishoudens gebruiken vaker 'gebruiksonvriendelijke' brandstoffen zoals steenkool, hout en butaan/propaan. Eén op zes landbouwhuishoudens verwarmt op die manier zijn woning. Het gebruik van deze 'gebruiksonvriendelijke' brandstoffen neemt in elke groep toe met de leeftijd, maar deze toename is veel sterker bij de landbouwhuishoudens (van 11,8% tot de leeftijd van 40 jaar tot 18,8% vanaf 41 jaar).

Voor de niet-landbouwhuishoudens in verstedelijk gebied schommelt het gebruik van deze 'gebruiksonvriendelijke' brandstoffen ongeacht het huishoudtype rond de 3% (zie bijlage, tabel 30).

Voor de andere groepen zien we dat het gebruik van steenkool, hout en butaangasflessen hoger ligt bij alleenstaanden en alleenstaande ouders. Ook hier geldt de opmerking dat de resultaten van de alleenstaande landbouwers met kinderen gebaseerd zijn op een heel kleine groep.

Tabel 14: aandeel woningen met centrale verwarming naar huishoudtype en leeftijd

	Landbouw- huishouden buitengebied	Landbouw- huishouden stedelijk gebied	Niet-landbouw- huishouden buitengebied	Niet-landbouw- huishouden stedelijk gebied	N (steekproef)
Huishoudtype					
alleenstaande	48,8%	42,2%	66,0%	68,8%	24.895
koppel zonder kinderen	65,9%	63,9%	77,0%	75,5%	31.223
koppel met kinderen	67,7%	64,3%	79,9%	78,2%	59.318
alleenstaande ouder	53,8%	86,7%	74,7%	72,8%	9.469
samengesteld gezin	59,1%	61,2%	74,2%	71,9%	5.591
Leeftijd					
18 tot 40 jaar	70,2%	63,9%	76,0%	73,5%	49.236
41 tot 65 jaar	62,2%	62,8%	76,8%	75,1%	81.260
Totaal	65,4%	63,2%	76,5%	74,5%	130.496

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

Tabel 15: gebruikte brandstoffen voor verwarming naar leeftijd

		Landbouw- huishouden buitengebied	Landbouw- huishouden stedelijk gebied	Niet- landbouw- huishouden buitengebied	Niet- landbouw- huishouden stedelijk gebied	N (steekproef)
Leeftijd						
18 tot 40 jaar	'gebruiksonvriendelijke' brandstoffen	12,4%	10,9%	5,0%	2,7%	2.424
41 tot 65 jaar	'gebruiksonvriendelijke' brandstoffen	19,3%	18,1%	6,2%	3,7%	5.235
Totaal						
	aardgas	8,3%	13,7%	35,7%	58,2%	85.737
	stookolie	67,6%	61,2%	49,0%	29,7%	65.325
	elektriciteit	7,6%	9,8%	9,5%	8,9%	15.906
	'gebruiksonvriendelijke' brandstoffen	16,5%	15,3%	5,7%	3,4%	7.659
	waarvan steenkool	5,1%	4,5%	2,2%	1,5%	3.109
	waarvan hout	7,1%	7,0%	1,9%	1,0%	2.398
	waarvan butaan-propaan	4,1%	3,4%	1,5%	0,7%	1.803
	waarvan andere	0,2%	0,4%	0,1%	0,2%	349

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

Weer blijken de verschillen volgens RSV-indeling bij de landbouwhuishoudens kleiner dan bij de niet-landbouwhuishoudens.

Het gebruik van aardgas bijvoorbeeld ligt bij de landbouwhuishoudens in stedelijk gebied nauwelijks hoger dan bij die in het buitengebied, wat erop wijst dat de hier gebruikte RSV-indeling (die zoals gezegd de gemeentegrenzen volgt) niet fijnmazig genoeg is. Vermoedelijk wonen landbouwhuishoudens

in stedelijk gebied toch nog behoorlijk landelijk en vooral afgelegen, en hebben ze daardoor geen aardgasaansluiting.

SANITAIRE VOORZIENINGEN

Op de vraag of er in de woning een badkamer (met bad en/of douche) of een toilet (in de badkamer of apart) voorkomt, antwoorden bijna dubbel zoveel landbouwhuishoudens negatief (tabel 16).

Voor de oudere landbouwhuishoudens zorgen voor deze slechtere score. Bij de landbouwhuishoudens met een referentiepersoon jonger dan 40 jaar is de situatie zelfs iets beter dan bij de niet-landbouwhuishoudens.

Naar huishoudtype bekeken zien we in elke groep een verbetering van het wooncomfort van alleenstaanden naar koppels met kinderen.

Tabel 16: ontbreken van sanitaire voorzieningen naar leeftijd

		Landbouw- huishouden buitengebied	Landbouw- huishouden stedelijk gebied	Niet- landbouw- huishouden buitengebied	Niet-landbouw- huishouden stedelijk gebied	N (steekproef)
Leeftijd						
18 tot 40 jaar	badkamer	0,6%	1,3%	1,3%	1,7%	1.035
	toilet	0,8%	1,3%	1,1%	1,4%	860
41 tot 65 jaar	badkamer	4,0%	3,6%	1,9%	2,1%	2.220
	toilet	4,5%	2,6%	1,8%	1,7%	1.909
Totaal	badkamer	2,6%	2,7%	1,7%	1,9%	3.255
	toilet	3,0%	2,1%	1,5%	1,6%	2.769

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

Opvallend is de veel slechtere score bij de alleenstaande landbouwers met kinderen: 7,1% heeft geen badkamer en 4,8% heeft geen toilet in de woning. Hiermee zijn ze duidelijk slechter af dan de alleenstaande ouders bij de niet-landbouwhuishoudens.

STAAT VAN DE WONING

Alle huishoudens werden bevraagd over de staat van de elektrische installatie, de binnenmuren, de buitenmuren, de ramen, de dakgoot en het dak.

Zij konden kiezen uit de antwoordmogelijkheden 'in goede staat', 'kleine herstellingen nodig' en 'grote herstellingen nodig'.

Op basis hiervan creëerden we een samengestelde variabele, die dus het resultaat is van zelfrapportering (tabel 17).

Naar de staat van de woning is er niet zoveel verschil tussen de vier groepen: de woning van een landbouwhuishouden verkeert iets minder vaak in goede staat (geen herstellingen nodig) dan van een niet-landbouwhuishouden in het buitengebied, en iets vaker is er een grote herstelling nodig.

Ze doen het dan weer wel iets beter dan de niet-landbouwhuishoudens in het stedelijk gebied.

In de vier groepen neemt het aantal woningen dat minstens één grote herstelling behoeft af met de leeftijd van het huishouden. Deze antwoorden doen geen uitspraak over de objectieve nood aan herstellingswerken. Ouderen hebben mogelijks minder hoge eisen inzake de staat van hun woning.

Volgens huishoudtype zien we een verbetering van de staat van de woning (minder grote herstellingen nodig) van alleenstaanden naar koppels met kinderen toe.

In de vier groepen doen de alleenstaande ouders het slechter met een verdubbeling van het aandeel woningen waarbij een grote herstelling nodig is tegenover de koppels met kinderen.

Naar de staat van de woning is er niet zoveel verschil tussen de vier groepen ...

Tabel 17: benodigde herstellingen aan de woning naar huishoudtype en leeftijd

		Landbouw- huishouden buitengebied	Landbouw- huishouden stedelijk gebied	Niet- landbouw- huishouden	Niet- landbouw- huishouden stedelijk gebied	N (steekproef)
Huishoudtype						
alleenstaande	minstens één grote herstelling nodig	27,3%	25,0%	21,1%	26,5%	9.491
koppel zonder kinderen	minstens één grote herstelling nodig	13,8%	17,7%	13,1%	15,5%	6.087
koppel met kinderen	minstens één grote herstelling nodig	16,6%	15,2%	10,9%	13,9%	9.668
alleenstaande ouder	minstens één grote herstelling nodig	34,6%	31,3%	20,9%	26,6%	3.264
samengesteld gezin	minstens één grote herstelling nodig	22,1%	18,5%	18,8%	21,3%	1.615
Leeftijd						
18 tot 40 j.	minstens één grote herstelling nodig	21,4%	17,9%	16,0%	21,6%	13.178
41 tot 65 j.	minstens één grote herstelling nodig	15,1%	16,0%	12,9%	17,0%	16.947
Totaal						
	geen herstellingen nodig	56,6%	54,4%	60,8%	53,0%	99.263
	één kleine herstelling, geen grote	11,2%	13,1%	12,2%	13,1%	22.653
	meer dan één kleine herstelling, geen grote	14,6%	15,7%	12,9%	15,1%	25.305
	minstens één grote herstelling nodig	17,6%	16,8%	14,0%	18,8%	30.125

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

Landbouwhuishoudens beschikken minder vaak over centrale verwarming en doen ook vaker een beroep op steenkool, hout en butaan/propana als brandstof voor de verwarming van hun woning

△ Landbouwhuishoudens beschikken minder vaak over centrale verwarming en in tegenstelling met de niet-landbouwhuishoudens daalt het aantal woningen met centrale verwarming naarmate de referentiepersoon van het huishouden ouder is.

△ Landbouwhuishoudens doen ook vaker een beroep op steenkool, hout en butaan/propana als brandstof voor de verwarming van de woning. Vooral bij de oudere huishoudens komt het gebruik van deze brandstoffen nog vrij frequent voor.

△ Naar sanitair toe zijn de woningen van de landbouwhuishoudens iets minder goed uitgerust, ook hier zijn het vooral de oudere huishoudens die slechter scoren.

△ Qua staat van de woning (benodigde herstellingen) is er niet zoveel verschil tussen de vier groepen huishoudens.

△ Voor de kwaliteit van de woning zien we voor alle parameters telkens een verbetering van alleenstaanden over koppels zonder kinderen tot koppels met kinderen waarbij alleenstaande ouders telkens duidelijk slechter af zijn dan de koppels met kinderen.

In tegenstelling tot de algemene woningkenmerken (oppervlakte, ouderdom, eigendom, ...) is de kwaliteit van de woning van alleenstaande landbouwers met kinderen minder goed/hoog dan deze van andere alleenstaande ouders in het buitengebied of het stedelijk gebied.

5.3 TEVREDENHEID MET DE WOONOMGEVING

Globaal genomen zijn de landbouwhuishoudens duidelijk meer tevreden met hun onmiddellijke woonomgeving. Vooral in vergelijking met de niet-landbouwhuishoudens in verstedelijkt gebied beoordelen zij hun directe woonomgeving minder vaak als 'weinig aangenaam' en vaker als 'erg aangenaam'.

Dit verschil zien we ook terug bij de verschillende leeftijdscategorieën en huishoudtypes.

De open ruimte waarin ze werken en het meer open bouwtype dragen mogelijk bij tot een grotere tevredenheid met betrekking tot de directe woonomgeving.

Ook hier zijn de verschillen volgens de ruimtelijke indeling bij de landbouwhuishoudens kleiner dan bij de niet-landbouwhuishoudens.

Over het algemeen zijn niet-landbouwhuishoudens in stedelijk gebied het minst ontevreden over het aanbod

van voorzieningen (tabel 19).

Zeker naar aanbod van openbaar vervoer en winkels antwoorden zij beduidend vaker 'normaal voorzien' en 'heel goed voorzien'.

Over deze twee voorzieningen zijn landbouwhuishoudens, ook deze in stedelijk gebied, nog iets vaker ontevreden dan de niet-landbouwhuishoudens in het buitengebied.

De vraag is of de ruimtelijke indeling tot op het niveau van de gemeenten voldoende fijnmazig is om uitspraken te doen. Hoe liggen de verwachtingspatronen?

De vraagstelling gaat ook over de appreciatie van het aanbod en niet over het feitelijke aanbod.

Rond de andere voorzieningen - cultuur en recreatie, administratieve voorzieningen en gezondheidsdiensten - verschillen de vier groepen minder van mening.

Tabel 18: tevredenheid met de directe woonomgeving

		Landbouw- huishouden buitengebied	Landbouw- huishouden stedelijk gebied	Niet- landbouw- huishouden buitengebied	Niet- landbouw- huishouden stedelijk gebied	N (steekproef)
Uitzicht gebouwen	weinig aangenaam	3,7%	3,5%	6,3%	11,0%	15.798
	bevredigend	43,8%	44,6%	52,3%	56,3%	94.553
	erg aangenaam	52,5%	51,9%	41,4%	32,7%	62.648
Netheid	weinig aangenaam	2,2%	2,9%	4,5%	9,6%	12.764
	bevredigend	45,8%	45,0%	51,3%	55,9%	91.370
	erg aangenaam	52,0%	52,1%	44,3%	34,6%	65.076
Kwaliteit lucht (luchtvervuiling)	weinig aangenaam	4,6%	6,9%	8,5%	16,9%	23.278
	bevredigend	35,1%	38,1%	50,6%	57,5%	93.677
	erg aangenaam	60,3%	55,0%	40,9%	25,6%	54.491
Rust (lawaaï of geluidshinder)	weinig aangenaam	7,8%	9,8%	15,9%	23,3%	35.137
	bevredigend	31,1%	31,5%	43,3%	47,8%	79.431
	erg aangenaam	61,1%	58,7%	40,8%	28,9%	58.345

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

Vooral rond het aanbod van gezondheidsdiensten lijkt iedereen best tevreden, ook in het buitengebied. Voordemeestevorzieningen neemt de ontevredenheid licht toe met de leeftijd.

Vooral voor openbaar vervoer en winkels zien we een sterke toename van de ontevredenheid met de leeftijd, en dit bij de vier groepen. Het begrip ‘tevredenheid’ kan op meerdere aspecten betrekking hebben. Bij oudere mensen kan de tevredenheid iets sterker beïnvloed zijn door de fysieke bereikbaarheid.

Voor de sociale en schoolvoorzieningen en het aanbod van kribben en onthaalmoeders is de opsplitsing gemaakt naar huishoudtype (tabel 20). We zien dat de verschillen beperkt blijven bij de niet-landbouwhuishoudens, bij de landbouwhuishoudens zijn de verschillen tussen stedelijk- en buitengebied wel meer uitgesproken. Echter, de ene keer doet het stedelijk gebied het beter, dan weer het buitengebied. Mogelijk zitten de kleine aantallen in de steekproef hier voor iets tussen.

Voor het aanbod van openbaar vervoer en winkels zien we een sterke toename van de ontevredenheid met de leeftijd ...

Tabel 19: ontevredenheid ('Slecht voorzien') over het aanbod van bepaalde voorzieningen in de buurt naar leeftijd

	Leeftijd	Landbouw- huishouden buitengebied	Landbouw- huishouden stedelijk gebied	Niet- landbouw- huishouden buitengebied	Niet-landbouw- huishouden stedelijk gebied	N (steekproef)
Openbaar vervoer	18 tot 40	40,4%	30,5%	29,8%	16,4%	14.190
	41 tot 65	41,7%	41,0%	36,6%	21,3%	29.024
Winkels	18 tot 40	31,8%	25,9%	23,5%	15,7%	12.376
	41 tot 65	35,5%	33,1%	30,0%	22,1%	26.825
Cultuur en recreatie	18 tot 40	22,0%	16,1%	22,2%	19,7%	13.294
	41 tot 65	22,4%	21,0%	23,1%	20,6%	21.435
Administratieve voorzieningen	18 tot 40	19,2%	21,9%	17,1%	16,6%	10.950
	41 tot 65	17,8%	23,4%	18,0%	19,3%	19.271
Gezondheidsdienst (arts, verpleegster, ...)	18 tot 40	9,3%	6,4%	5,3%	5,5%	3.603
	41 tot 65	7,5%	9,1%	5,7%	6,0%	6.255

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

Tabel 20: ontevredenheid (“slecht voorzien”) over het aanbod van bepaalde voorzieningen in de buurt naar huishoudtype

		Landbouw- huishouden buitengebied	Landbouw- huishouden stedelijk gebied	Niet- landbouw- huishouden buitengebied	Niet- landbouw- huishouden stedelijk gebied	N (steekproef)
huishoudtype						
Sociale en school- voorzieningen	alleenstaande	1,3%	7,5%	7,0%	6,6%	2.263
	koppel zonder kinderen	7,6%	10,5%	6,8%	6,4%	2.528
	koppel met kinderen	9,2%	7,9%	6,7%	5,9%	4.653
	alleenstaande ouder	16,0%	6,3%	7,8%	6,5%	867
	samengesteld gezin	15,6%	2,1%	8,6%	6,9%	554
Kribben en onthaalmoeders	alleenstaande	9,1%	18,4%	15,8%	14,4%	4.491
	koppel zonder kinderen	14,8%	21,7%	17,4%	16,2%	5.902
	koppel met kinderen	18,1%	17,3%	17,2%	15,9%	11.669
	alleenstaande ouder	17,4%	26,7%	18,6%	17,6%	2.087
	samengesteld gezin	24,2%	19,6%	19,9%	17,5%	1.260

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

SAMENVATTING TEVREDENHEID MET DE WOONOMGEVING

△ Landbouwhuishoudens zijn vaker tevreden over zaken als luchtkwaliteit en lawaaihinder, zeker in vergelijking met niet-landbouwhuishoudens in verstedelijkt gebied.

△ Niet-landbouwhuishoudens in verstedelijkt gebied zijn dan weer meer tevreden over het aanbod van voorzieningen dan de andere groepen.

Voor het aanbod van openbaar vervoer en het winkelaanbod scoren slechter bij de landbouwhuishoudens en de andere huishoudens in het buitengebied.

5.4 VOORZIENINGEN VAN HET HUISHOUDEN

AUTOBEZIT

Globaal genomen beschikken landbouwhuishoudens vaker over minstens één auto meer dan de niet-landbouwhuishoudens (tabel 21).

Het is duidelijk dat het verschil volgens ruimtelijke indeling bij de landbouwhuishoudens kleiner is dan bij de niet-landbouwhuishoudens, ook naar autobezit toe vormen landbouwers een tamelijk homogene groep.

Dit kan te maken hebben met het feit dat landbouwbedrijven verder afgelegen zijn van voorzieningen, ook de tevredenheid over het openbaar vervoer ligt immers lager dan bij andere bevolkingsgroepen. Bij de vier groepen zien we een lichte afname van het autobezit met de leeftijd.

Bij alle groepen neemt het autobezit toe van alleenstaanden over koppels zonder kinderen tot koppels met kinderen.

Alleenstaande ouders beschikken minder vaak over een auto, maar quasie alle alleenstaande landbouwers

met kinderen hebben een auto, vermoedelijk uit noodzaak.

TELEFONIE

In eerste instantie is het belangrijk te benadrukken dat het hier gaat om cijfers uit 2001. Het gsm-bezit heeft de voorbije drie jaren een enorme evolutie meegemaakt.

Over het algemeen beschikken landbouwhuishoudens vaker over een vaste telefoonaansluiting dan de niet-landbouwhuishoudens (tabel 22).

Het gsm-bezit ligt globaal genomen dan weer iets lager, vooral bij de jongste leeftijdscategorie. Vanaf de leeftijd van 41 jaar is er op gebied van gsm-bezit nauwelijks een onderscheid tussen de vier groepen. Ook opmerkelijk, bij de vier groepen, is het lage percentage vaste telefoonaansluitingen én gsm's bij de alleenstaanden.

Het voorkomen van een vaste telefoonaansluiting neemt toe van alleenstaanden tot koppels met kinderen. Alleenstaande ouders bij de niet-landbouwhuishoudens doen het minder goed, in tegenstelling tot alleenstaande landbouwers met kinderen.

Tabel 21: percentage huishoudens dat over minstens één auto beschikt naar huishoudtype en leeftijd

	Landbouw- huishouden buitengebied	Landbouw- huishouden stedelijk gebied	Niet-landbouw- huishouden buitengebied	Niet-landbouw- huishouden stedelijk gebied	N (steekproef)
Huishoudtype					
alleenstaande	89,8%	85,1%	78,0%	65,2%	25.619
koppel zonder kinderen	97,4%	97,9%	95,9%	92,9%	39.169
koppel met kinderen	99,2%	97,7%	98,2%	96,2%	73.612
alleenstaande ouder	96,2%	93,8%	84,4%	73,2%	10.057
samengesteld gezin	100,0%	98,1%	93,1%	87,3%	7.004
Leeftijd					
18 tot 40 jaar	98,8%	97,2%	94,9%	86,0%	59.572
41 tot 65 jaar	97,9%	96,8%	92,5%	85,0%	95.889
Totaal	98,3%	97,0%	93,4%	85,4%	155.461

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

Tabel 22: percentage huishoudens dat beschikt over minstens één vaste telefoonaansluiting of gsm naar huishoudtype en leeftijd

		Landbouw- huishouden buitengebied	Landbouw- huishouden stedelijk gebied	Niet- landbouw- huishouden buitengebied	Niet-landbouw- huishouden stedelijk gebied	N (steekproef)
Huishoudtype						
alleenstaande	vast toestel	84,5%	71,7%	69,9%	65,2%	23.874
	gsm	74,1%	73,3%	68,9%	71,6%	24.600
koppel zonder kinderen	vast toestel	96,8%	97,9%	90,6%	88,2%	36.805
	gsm	66,5%	61,7%	72,5%	75,7%	29.175
koppel met kinderen	vast toestel	98,7%	99,1%	94,4%	91,9%	70.137
	gsm	80,3%	83,5%	86,0%	87,0%	63.961
alleenstaande ouder	vast toestel	100,0%	100,0%	81,2%	75,2%	9.871
	gsm	65,2%	84,6%	82,5%	84,7%	10.468
samengesteld gezin	vast toestel	97,0%	96,2%	86,0%	80,6%	6.364
	gsm	72,6%	79,2%	80,7%	82,8%	6.102
Leeftijd						
18 tot 40 jaar	vast toestel	96,3%	95,9%	81,1%	72,8%	49.881
	gsm	81,2%	85,3%	87,1%	86,8%	56.970
41 tot 65 jaar	vast toestel	98,2%	98,0%	92,8%	88,9%	97.170
	gsm	74,5%	74,7%	75,2%	75,9%	77.336
Totaal	vast toestel	97,4%	97,2%	88,5%	82,6%	147.051
	gsm	77,2%	78,9%	79,7%	80,3%	134.306

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

Het gsm-bezit lijkt dan weer verbonden te zijn aan het hebben van kinderen, zowel koppels met kinderen als alleenstaande ouders beschikken vaker over een gsm dan de andere categorieën.

Het databestand geeft geen uitsluitsel over persoonlijk gsm-bezit, het gaat over aanwezigheid van gsm's in het huishouden.

PC EN INTERNET

Globaal genomen beschikken landbouwhuishoudens vaker over een pc en internetverbinding dan de andere huishoudens (tabel 23).

De hoge mate van informatisering verschilt naargelang het huishoudtype. Het hebben van een pc of internetverbinding thuis hangt duidelijk samen met het hebben van kinderen. Koppels met kinderen en alleenstaande ouders doen het op dit vlak dan ook duidelijk beter dan de andere categorieën. Daar 70% van de landbouwhuishoudens koppels met kinderen

zijn (tegenover minder dan de helft bij de andere groepen), doen zij het dus globaal genomen beter.

Een andere mogelijke verklaring zou de noodzaak van ICT voor het administratief werk op het landbouwbedrijf kunnen zijn.

Daarom kijken we eens naar de cijfers van de 15 mei-landbouwtelling (NIS), met dien verstande dat het hier gaat om een enquête op bedrijfsniveau en niet op huishoudniveau.

In 2001 verklaarden 24,5% van de landbouwbedrijven over een pc te beschikken, 16,1% beschikte tevens over een internetverbinding. In 2003 is dit al opgelopen tot respectievelijk 30,2% (pc) en 25,1% (internet).

De gevonden verschillen geven aan dat het hebben van een pc en internetverbinding niet noodzakelijk impliceert dat deze gebruikt worden voor de bedrijfsvoering.

Tabel 23: percentage huishoudens dat beschikt over minstens één computer of internetverbinding naar huishoudtype en leeftijd

		Landbouw- huishouden buitengebied	Landbouw- huishouden stedelijk gebied	Niet- landbouw- huishouden buitengebied	Niet- landbouw- huishouden stedelijk gebied	N (steekproef)
Huishoudtype						
alleenstaande	computer	40,8%	33,3%	34,2%	37,3%	11.947
	internet	21,6%	17,9%	20,0%	22,7%	7.074
koppel zonder kinderen	computer	32,5%	39,4%	43,4%	46,7%	17.222
	internet	19,1%	24,0%	26,6%	29,5%	10.626
koppel met kinderen	computer	75,3%	79,4%	78,1%	77,0%	56.989
	internet	51,1%	54,1%	52,2%	52,6%	38.044
alleenstaande ouder	computer	60,0%	76,9%	61,1%	57,3%	7.081
	internet	41,7%	63,6%	33,7%	31,9%	3.840
samengesteld gezin	computer	62,9%	67,3%	56,1%	56,0%	4.049
	internet	41,7%	47,9%	34,2%	34,4%	2.447
Leeftijd						
tot 40 jaar	computer	71,9%	72,4%	64,8%	61,2%	40.227
	internet	48,2%	49,7%	40,8%	39,4%	25.418
vanaf 41 jaar	computer	62,6%	67,7%	59,2%	56,1%	57.061
	internet	41,5%	45,1%	38,5%	36,7%	36.613
Totaal	computer	66,4%	69,5%	61,3%	58,1%	97.288
	internet	44,3%	46,9%	39,4%	37,8%	62.031

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

SAMENVATTING VOORZIENINGEN VAN HET HUISHOUDEN

△ Landbouwhuishoudens beschikken vaker over een auto.

△ Ook beschikken meer landbouwhuishoudens over een vaste telefoonaansluiting, terwijl het gsm-bezit iets lager ligt.

△ Globaal genomen beschikken landbouwhuishoudens vaker over een pc en internetverbinding dan de andere groepen. Het bezitten van een gsm, pc of internetverbinding hangt dan weer sterk samen met het al dan niet hebben van kinderen.

SAMENVATTING EN CONCLUSIE

In de inleiding stelden we een aantal vragen die betrekking hebben op een stereotypering van de landbouwers en hun woonsituatie. Wat leren we uit deze statistische analyse op een 10%-steekproef uit de socio-economische census van 2001?

‘Zijn landbouwers vaak alleenstaanden die moeilijk een partner vinden?’

Het antwoord is negatief. Integendeel, landbouwers zijn vaker gehuwd, ze tellen minder vrijgezellen in hun rangen en ook het aandeel mensen dat gescheiden is, ligt duidelijk lager dan bij de andere Vlamingen.

Dit heeft uiteraard een invloed op de samenstelling van de landbouwhuishoudens: alleenstaanden, koppels zonder kinderen en alleenstaande ouders zijn minder aanwezig dan bij niet-landbouwers.

Maar liefst 7 op de 10 landbouwhuishoudens zijn koppels met kinderen.

‘Hebben landbouwers een laag opleidingsniveau?’

Door de band genomen hebben landbouwers inderdaad een minder hoog onderwijsniveau behaald dan de andere Vlamingen: we vinden er meer laaggeschoolden en minder hooggeschoolden terug.

We stellen echter een kentering vast. In de jongste leeftijdscategorie (tot de leeftijd van 30 jaar) is het aandeel landbouwers met een lage scholingsgraad zelfs kleiner geworden dan bij de andere Vlamingen. Het kleiner aandeel hooggeschoolden wordt hier gecompenseerd door een groter aandeel middengeschoolden.

De grote verschillen in scholingsgraad naar leeftijdscategorie wijzen erop dat jonge landbouwers meer dan vroeger een opleiding voltooien voor ze in het beroep stappen, wat uiteraard de professionalisering ten goede komt.

‘Maken landbouwers lange werkdagen?’

Dit klopt: met een 60-urige werkweek werken landbouwers zo'n 20 uur per week meer dan de gemiddelde, voltijds werkende niet-landbouwer.

Vergelijken we de landbouwers met andere zelfstandige beroepen dan bedraagt dit verschil toch nog altijd 7 uur. In tegenstelling tot loontrekkenden, waar de wekelijkse werkduur doorheen gans de loopbaan quasi constant blijft, bereikt de wekelijkse werkduur bij de landbouwers zijn piek in de leeftijdscategorie van 35 tot 39 jaar. Bij andere zelfstandigen valt de piek later, in de leeftijdscategorie 45-49 jaar.

‘Wonen landbouwhuishoudens in het algemeen in oudere woningen met minder comfort?’

Landbouwhuishoudens wonen inderdaad vaker in oudere woningen (meer dan één op drie woont in een woning van vóór 1945). Daartegenover staat dat ze doorgaans over meer woonoppervlakte beschikken en vaker eigenaar zijn van hun woning, zeker in vergelijking met niet-landbouwhuishoudens in het stedelijke gebied.

Qua comfort beschikken ze minder vaak over centrale verwarmingendoenookvakerberoepopsteenool,hout en butaan/propana als brandstof voor de verwarming. Vooral oudere landbouwhuishoudens hebben minder gebruiksvriendelijke verwarmingswijzen.

Een woning bevindt zich uiteraard in een woonomgeving. Deze kan de landbouwhuishoudens bekoren met aspecten als rust en luchtkwaliteit, minpunten zijn dan weer het aanbod aan winkels en openbaar vervoer in hun buurt.

Tot slot: ‘Beschikken landbouwhuishoudens minder vaak over moderne voorzieningen zoals een gsm of internetaansluiting?’

Het antwoord op deze vraag is duidelijk ‘nee’. Landbouwhuishoudens beschikken vaker over een auto en een vaste telefoonaansluiting, terwijl het gsm-bezit eigenlijk vergelijkbaar is met dat van de andere huishoudens.

Uit de studie komt naar voor dat het hebben van een pc of internetverbinding sterk samenhangt met het al dan niet hebben van kinderen. Gezien het groter aandeel koppels met kinderen bij de landbouwhuishoudens, komen pc en internetverbinding bij hen dan ook vaker voor.

Tabel 24: kenmerken van geslacht en leeftijd op persoonsniveau

	Landbouwers	Niet-landbouwers	N (steekproef)
Geslacht			
man	2.259 (73,5%)	185.764 (50,1%)	188.023
vrouw	813 (26,5%)	185.284 (49,9%)	186.097
Leeftijd			
18 tot 30 jaar	454 (14,8%)	90.475 (24,4%)	90.929
31 tot 50 jaar	1.826 (59,4%)	176.121 (47,5%)	177.947
51 tot 65 jaar	792 (25,8%)	104.452 (28,2%)	105.244
Totaal	3.072	371.048	374.120

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

Tabel 25: kenmerken naar leeftijd en huishoudtype op huishoudniveau

	Landbouw- huishouden buitengebied	Landbouw- huishouden stedelijk gebied	Niet-landbouw- huishouden buitengebied	Niet-landbouw- huishouden stedelijk gebied	N (steekproef)
Leeftijd					
18 tot 40 jaar	40,3%	38,4%	36,6%	38,8%	67.295
41 tot 65 jaar	59,7%	61,6%	63,4%	61,2%	110.051
Huishoudtype					
alleenstaande	6,9%	5,8%	15,4%	25,4%	37.957
koppel zonder kinderen	14,8%	17,7%	24,8%	23,1%	41.910
koppel met kinderen	71,0%	68,0%	48,5%	39,1%	76.304
alleenstaande ouder	2,0%	1,9%	6,6%	8,1%	13.227
samengesteld gezin	5,3%	6,5%	4,7%	4,3%	7.948

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

Tabel 26: gemiddelde gezinsgrootte

	Landbouw- huishouden buitengebied	Landbouw- huishouden stedelijk gebied	Niet-landbouw- huishouden buitengebied	Niet-landbouw- huishouden stedelijk gebied
Huishoudtype				
koppel met kinderen	4,1	4,1	3,8	3,8
alleenstaande ouder	2,8	2,6	2,6	2,6
Totaal	3,6	3,5	2,8	2,6

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

Tabel 27: gezondheidstoestand: aandeel personen dat zich gezond tot zeer gezond voelt naar geslacht, leeftijd en burgerlijke staat

	Landbouwers	Niet-landbouwers (voltijds werkenden)	N (steekproef)
Geslacht			
man	88,1%	89,0%	117.357
vrouw	88,5%	92,0%	62.009
Leeftijd			
18 tot 30 jaar	95,3%	94,8%	50.547
31 tot 50 jaar	90,2%	90,1%	105.681
51 tot 65 jaar	79,4%	80,8%	23.138
Burgerlijke staat			
vrijgezel	88,6%	91,9%	52.900
getrouwd	88,3%	89,9%	111.568
weduwschap	84,6%	84,1%	934
gescheiden	83,1%	84,9%	13.934
Totaal	88,2%	90,0%	179.366

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

Tabel 28: percentage personen dat last heeft van één of meer langdurige ziekten, aandoeningen of handicaps naar leeftijd

	Landbouwers	Niet-landbouwers (voltijds werkenden)	N (steekproef)
Leeftijd			
18 tot 30 jaar	4,2%	7,1%	3.691
31 tot 50 jaar	8,7%	10,5%	11.953
51 tot 65 jaar	15,6%	17,0%	4.666
Totaal	9,8%	10,5%	20.310

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

Tabel 29: type woning naar leeftijd

		Landbouw- huishouden buitengebied	Landbouw- huishouden stedelijk gebied	Niet- landbouw- huishouden buitengebied	Niet-landbouw- huishouden stedelijk gebied	N (steekproef)
Leeftijd 18 tot 40	Open bebouwing	76,9%	72,1%	49,9%	21,2%	21.361
	Halfopen bebouwing	13,4%	13,1%	23,7%	17,8%	13.131
	Gesloten bebouwing	3,4%	8,8%	12,9%	27,7%	14.530
	Appartement/Studio	2,4%	3,7%	12,8%	32,9%	16.627
	Overige	3,8%	2,4%	0,7%	0,5%	390
41 tot 65	Open bebouwing	85,0%	76,9%	58,2%	28,8%	43.904
	Halfopen bebouwing	8,5%	9,7%	22,6%	20,1%	22.545
	Gesloten bebouwing	3,9%	9,3%	12,5%	28,8%	23.886
	Appartement/Studio	0,4%	2,7%	6,1%	21,9%	16.731
	Overige	2,2%	1,4%	0,5%	0,4%	498
Totaal	Open bebouwing	81,7%	75,1%	55,2%	25,9%	65.265
	Halfopen bebouwing	10,5%	11,0%	23,0%	19,2%	35.676
	Gesloten bebouwing	3,7%	9,1%	12,6%	28,3%	38.416
	Appartement/Studio	1,2%	3,1%	8,6%	26,2%	33.358
	Overige	2,9%	1,8%	0,6%	0,4%	888

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

Tabel 30: gebruikte brandstoffen voor verwarming naar huishoudtype

		Landbouw- huishouden buitengebied	Landbouw- huishouden stedelijk gebied	Niet- landbouw- huishouden buitengebied	Niet- landbouw- huishouden stedelijk gebied	N (steekproef)
huishoudtype alleenstaande	‘gebruiksonvriendelijke’ brandstoffen	22,7%	19,6%	8,2%	3,2%	1.723
koppel zonder kinderen	‘gebruiksonvriendelijke’ brandstoffen	18,4%	12,3%	5,4%	3,1%	1.705
koppel met kinderen	‘gebruiksonvriendelijke’ brandstoffen	14,6%	15,8%	4,9%	3,4%	3.213
alleenstaande ouder	‘gebruiksonvriendelijke’ brandstoffen	38,5%	12,5%	6,2%	3,0%	539
samengesteld gezin	‘gebruiksonvriendelijke’ brandstoffen	20,6%	15,4%	7,5%	4,9%	479

Bron: NIS, SEE2001, 10%-steekproef

Ministerie van de
Vlaamse Gemeenschap

Verantwoordelijke uitgever:
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Administratie Planning en Statistiek
Boudewijnlaan 30
1000 Brussel

Voor meer info over deze technische nota :
Dirk Smets (dirk.smets@azf.vlaanderen.be)

Technische en administratieve ondersteuning :
Karina Van De Velde

Lay-out :
Guy De Smet

BEZOEK ONZE WEBSITE WWW.VLAANDEREN.BE/APS